

Γ΄ ΒΡΑΒΕΙΟ:

Ελευθέριος Κόκκινος, 11ο Γυμνάσιο Ηρακλείου Κρήτης

Η Μάχη των Θερμοπυλών και η Ναυμαχία της Σαλαμίνας αποτελούν δύο από τις γνωστότερες πολεμικές συγκρούσεις, με καταλυτική επίδραση στη μετέπειτα εξέλιξη του κόσμου, αλλά και της παγκόσμιας ιστορίας. Και οι δύο είχαν καθοριστική σημασία στην πορεία του ελληνικού και ολόκληρου του Δυτικού πολιτισμού. Αναμφισβήτητα, είναι δύο μάχες που μπορούν να διδάξουν πολλά την ανθρωπότητα και ιδιαίτερα τους νέους, εάν μελετήσουν την ιστορία τους και εμβαθύνουν στα ιδανικά και στις αξίες τους.

Αρχικά, η πορεία αλλά και η έκβαση των δύο μαχών διαδραμάτισαν πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της ελληνικής ιστορίας, παρά το γεγονός ότι η επεκτατική πολιτική των Περσών δεν σταμάτησε, αλλά συνεχίστηκε και στις επόμενες περιόδους. Με την ήττα στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας, ο Ξέρξης δέχτηκε μεγάλο πλήγμα και αναγκάστηκε να αποχωρήσει, αφήνοντας την εξουσία στον Μαρδόνιο. (Δεσποτόπουλος, 2015) Επομένως, ύστερα από αυτήν την προσωρινή παύση των συγκρούσεων, οι Έλληνες μπορούσαν να στρέψουν την προσοχή τους στην καθημερινότητά τους, αλλά και στην πρόοδο της πόλης τους.

Επιπλέον, τα γεγονότα αυτά αποτέλεσαν καθοριστικό σταθμό και για την πορεία της Δημοκρατίας. Οι μάχες αυτές ακολούθησαν χρονικά τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη και, συνεπώς, έδωσαν στους Αθηναίους την ευκαιρία να διαπιστώσουν στην πράξη αν το δημοκρατικό πολίτευμα λειτουργούσε αποτελεσματικά κατά τη διάρκεια πολέμου. Σε περίπτωση που παρατηρούνταν αδυναμία ελέγχου των στρατιωτών και τελικά αναποτελεσματικότητα του στρατού, τότε πιθανότατα ως αιτία αυτής της ανυπακοής θα θεωρούνταν η «ελευθεριότητα» που θα πήγαζε από το «νέο» πολίτευμα. Ακόμη, πολλοί ιστορικοί (Καργάκος, 2011· Cartledge, 2020) επισημαίνουν ότι η Ναυμαχία της Σαλαμίνας είναι το αποκορύφωμα της στρατηγικής των αρχαίων Ελλήνων, διότι παρά την αριθμητική υπεροχή των αντιπάλων τους, εκείνοι κατόρθωσαν να διατηρήσουν τον έλεγχο της πορείας της μάχης και τελικά να επικρατήσουν των Περσών. Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφέρουμε ότι στη ναυμαχία, η πλειονότητα των Ελλήνων που μάχονταν ανήκαν στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις, τις λαϊκές μάζες. Αντιθέτως, τα στρατεύματα των Περσών αποτελούνταν από μισθοφόρους, αλλά και αιχμαλώτους από τις περιοχές που είχαν ήδη κατακτήσει. Συνεπώς, η Ναυμαχία αποτελεί μια νίκη του απλού λαού και της Δημοκρατίας έναντι του μισθοφορικού στρατεύματος και του δεσποτισμού. Η μεγάλη αυτή ήττα των Περσών μπροστά στα μάτια του ίδιου του ηγεμόνα τους, ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι πολεμιστές τους δεν πολεμούσαν με το ίδιο σθένος των Ελλήνων στρατιωτών. Οι στόχοι τους ήταν ευτελείς και σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, ήταν αναγκασμένοι να πολεμήσουν.

Ουσιαστικές όμως διαφορές υπήρξαν και μεταξύ των Ελλήνων πολεμιστών που έλαβαν μέρος στις δύο μάχες. Μια από αυτές τις διαφορές σχετίζεται με συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές, αλλά και πολιτισμικές συνθήκες στις οποίες είχαν διαπλάσει τον χαρακτήρα τους. Οι πολεμιστές των Θερμοπυλών ακολουθούσαν πολεμικό και απολύτως πειθαρχημένο τρόπο ζωής από την παιδική τους ηλικία (κυρίως οι Σπαρτιάτες). Ζούσαν λιτά και ο πόλεμος ήταν κάτι συνηθισμένο για εκείνους. Αντιθέτως, οι Αθηναίοι πρωταγωνιστές της Σαλαμίνας είχαν μεγαλώσει με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Παρόλο που και εκείνοι είχαν πάρει μέρος σε πολλούς πολέμους, οι πολεμικές ασκήσεις δεν αποτελούσαν μέρος της καθημερινότητάς τους, αλλά είχαν θέσει άλλες προτεραιότητες, όπως να λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες με σκοπό να εξασφαλίσουν την ευημερία της οικογένειάς τους και κυρίως της πόλης τους.

Το κοινό χαρακτηριστικό των πολεμιστών και των δύο μαχών είναι ότι όλοι πολέμησαν επιδεικνύοντας ξεχωριστό θάρρος και αυταπάρνηση εναντίον του Ξέρξη. Στις Θερμοπύλες, αν και ηττήθηκαν, ξεχώρισαν και έμειναν στην ιστορία για τη φιλοπατρία και την αυτοθυσία τους. Από την άλλη πλευρά, οι πολεμιστές στη Σαλαμίνα, αφορμώμενοι από διαφορετικά και ίσως πιο «ταπεινά» κίνητρα,

συνέβαλαν στην ανάδειξη της Δημοκρατίας – αν και ο Θεμιστοκλής, όπως παραθέτει ο Πλούταρχος (*Βίοι Παράλληλοι, Θεμιστοκλής* 12.2-6), αποφάσισε να πολεμήσουν σε διαφορετικό σημείο από εκείνο που υπέδειξε ο λαός της Αθήνας. Τα υψηλά ιδανικά που ανέδειξαν οι Θερμοπύλες σε συνδυασμό με τη νίκη που έδωσε η Σαλαμίνα, οδήγησαν τελικά στην επιβίωση του ελληνικού πολιτισμού και κατ' επέκταση στη δημιουργία ενός Δυτικού πολιτισμού εμπνευσμένου από τις αξίες και των δύο μαχών. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι σε αξιακό επίπεδο τα δύο ιστορικά γεγονότα αλληλοσυμπληρώνονται, καθώς προάγουν διαφορετικά ιδανικά και όψεις του πολιτισμού.

Επίσης, τα γεγονότα αυτά διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην εξελικτική πορεία του ελληνικού πολιτισμού. Μετά τη νίκη στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας, η πνευματική δημιουργία των Ελλήνων έφτασε στο απόγειό της, διότι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ευημερίας και ειρήνης. Ύστερα από πολλά χρόνια, οι Αθηναίοι μπορούσαν ελεύθερα να ασχοληθούν με ό,τι επιθυμούσαν με απώτερο στόχο την πρόοδο της πόλης τους. Ολόκληρος ο ελληνικός πολιτισμός άνθισε. Πραγματοποιήθηκε, λοιπόν, μια τόσο σημαντική πολιτισμική εξέλιξη, που άσκησε επιρροή σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο. Άνθισε η φιλοσοφία, το δράμα, η τραγωδία, η ιστοριογραφία, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική, αλλά με επίκεντρο αυτή τη φορά τον ίδιο τον άνθρωπο. Αυτή ήταν μια ιδιαίτερα καίρια διαφοροποίηση με σημαντικές συνέπειες όχι μόνο σε επίπεδο πολιτισμικό, αλλά και σε κοινωνικό. Κέντρο του στοχασμού πλέον στην πολιτική και στην οικονομία αποτελεί ο άνθρωπος ως πολίτης. Αρχικός σκοπός είναι η ατομική του πρόοδος, μέσω της οποίας θα επέλθει η ζητούμενη κοινωνική ανάπτυξη. Εν ολίγοις, η αρχαία Αθήνα είχε εισέλθει, όπως φαινόταν, σε μια εποχή εδραιωμένης δημοκρατίας που με τη σειρά της έθεσε τα θεμέλια του Δυτικού πολιτισμού.

Όσο παράξενο και αν φαίνεται, μπορεί να θεωρηθεί ότι η Μάχη των Θερμοπυλών και η Ναυμαχία της Σαλαμίνας άσκησαν άμεση επιρροή στον Δυτικό πολιτισμό και συνέβαλαν στην εξέλιξη και στην πορεία που ακολούθησε. Ίσως βέβαια κάποιος θα υποστήριζε ότι μια τέτοια θέση αποτελεί πεποίθηση μόνο των Ελλήνων, όμως μεγάλος αριθμός ιστορικών και εκτός Ελλάδας (Selwood, 2016) θεωρεί τις συγκρούσεις αυτές επικές και χαρακτηρίζει τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας αφετηρία του σύγχρονου Δυτικού πολιτισμού. Ακόμη, ισχυρίζονται ότι αυτά τα γεγονότα είναι πιο σημαντικά για την ιστορία των ευρωπαϊκών χωρών από ορισμένες μάχες που συμμετείχαν τα ίδια αυτά κράτη. (Beaton 2020· Cartledge 2020) Με τη νίκη στη Ναυμαχία και τη λήξη των Περσικών Πολέμων λίγο αργότερα, χαράχτηκε το όριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Δεν χωρίστηκαν όμως μόνο εδαφικά, αλλά και ιδεολογικά-πολιτισμικά. Μετά το τέλος των περσικών επιδρομών, η Δύση είχε το περιθώριο να εξελιχτεί και να διαμορφώσει τις δικές της πολιτισμικές αξίες. Με θεμέλιο λίθο τον ελληνικό πολιτισμό διαμορφώθηκε η πίστη στην αξία της ελεύθερης σκέψης, της αμφισβήτησης και του ορθολογισμού, χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν μέχρι και σήμερα τον Δυτικό κόσμο.

Από την άλλη πλευρά, λαμβάνοντας υπόψη την αριθμητική υπεροχή των Περσών στη Ναυμαχία, εύκολα συμπεραίνουμε ότι υπήρχε μεγάλη πιθανότητα οι Έλληνες να ηττούνταν, ενώ οι Πέρσες να γίνονταν κυρίαρχοι της Μεσογείου και ολόκληρου του τότε γνωστού κόσμου (αφού σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο ίδιος ο Ξέρξης είχε δηλώσει ότι θα συνέχιζε τους επεκτατικούς πολέμους, ακολουθώντας το παράδειγμα των προγόνων του). Σε αυτήν την περίπτωση, όλα τα δεδομένα θα άλλαζαν και οι συνέπειες θα ήταν καταστροφικές για τους Έλληνες.

Κατά πάσα πιθανότητα, οι Πέρσες αφού εδραίωναν την κυριαρχία τους στην Αθήνα θα είχαν βλέψεις να επιτεθούν και στις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις ώστε να επεκτείνουν την αυτοκρατορία τους. Θα ήταν θέμα χρόνου να μεταβούν, λοιπόν, στην Πελοπόννησο και να καταλάβουν τη Σπάρτη και άλλες πόλεις-κράτη. Εάν οι Πέρσες αποκτούσαν τον έλεγχο διαδοχικά όλων των ελληνικών πόλεων-κρατών οι, ήδη εξασθενημένοι από τους πολέμους, Έλληνες θα αδυνατούσαν να αντιδράσουν και να προβάλλουν μια ακόμη οργανωμένη αντίσταση. Συνεπώς, θα ήταν εύκολο για

τον Ξέρξη μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα και με μικρή απώλεια πολεμιστών, να αποκτήσει τελικά τον έλεγχο ολόκληρου του ελλαδικού χώρου.

Σε αυτήν την περίπτωση, ενδεχομένως η πνευματική δημιουργία και η άνθιση του ελληνικού πολιτισμού θα διακόπτονταν. Όλη η πολιτισμική εξέλιξη, που αναφέρεται παραπάνω, ίσως να μην πραγματοποιούνταν ποτέ. Εάν δεν προέκυπτε τότε μια επανάσταση (πράγμα απίθανο λόγω της οικονομικής και στρατιωτικής εξάντλησης των Ελλήνων), οι Έλληνες, άραγε, θα αφομοιώνονταν πλήρως από τους Πέρσες, απεμπολώντας τα στοιχεία της δικής τους ταυτότητας. Ο τόπος θα ονομαζόταν επισήμως Περσία και ο ανατολικός πολιτισμός της θα αποτελούσε τη βάση πάνω στην οποία θα οικοδομούνταν ο Δυτικός πολιτισμός. Ένας αλλιώςτικός Δυτικός πολιτισμός, όχι όπως τον γνωρίζουμε σήμερα, αλλά με εντελώς διαφορετικές ιδεολογίες, αξίες και ιδανικά;

Είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι βάσεις του πολιτισμού που θα διαμορφωνόταν θα έμοιαζαν σε μεγάλο βαθμό με εκείνες τις Περσίας. Στην κοινωνία θα επικρατούσε πλήρης ανισότητα, ενώ οι έννοιες της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας θα ήταν άγνωστες. Στην πολιτική, θα κυριαρχούσε ο δεσποτισμός και η πειθαρχία. Επίσης, εξαιτίας του γεγονότος ότι η Περσία ήταν μια οικονομική αυτοκρατορία, η οποία επέβαλε βαριά φορολογία στους κατακτημένους, η Δύση πιθανότατα να ακολουθούσε αυτό το παράδειγμα με στόχο την οικονομική εξάρτηση των ασθενέστερων κοινωνικών τάξεων. Δεν είναι δύσκολο, λοιπόν, να φανταστούμε πόσο διαφορετική θα ήταν από αυτό το σημείο και ύστερα η πορεία της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας ιστορίας.

Εκτός όμως από τη σημασία των γεγονότων για εκείνη τη μακρινή εποχή, απαραίτητο είναι να αποτιμήσουμε τη σημασία τους για σήμερα, 2500 χρόνια μετά. Αυτές οι επικές και σίγουρα διαχρονικής αξίας μάχες, μέχρι τώρα διδάσκουν πολλά τους ανθρώπους και πιο συγκεκριμένα τους νέους.

Ίσως το πιο σημαντικό δίδαγμα από όλα είναι ότι η ελευθερία κατακτάται με μεγάλες θυσίες και αγώνες. Είναι το πολυτιμότερο αγαθό και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρείται δεδομένη. Έχουμε λοιπόν την υποχρέωση να τη σεβόμαστε, να την εκτιμούμε και να προσπαθούμε να τη διαφυλάξουμε.

Τα γεγονότα αυτά μας διδάσκουν επίσης ότι οι άνθρωποι ξεπερνούν δυσκολίες και κινδύνους, ακόμα και τους πλέον απειλητικούς, μένοντας ενωμένοι. Παρόλο που οι πόλεις-κράτη ήταν πάντα ανεξάρτητες και ακολουθούσαν τη δική τους πορεία, όταν αντιλήφθηκαν την περσική απειλή αποφάσισαν να ενωθούν (έστω και προσωρινά) και να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο προτάσσοντας τα κοινά τους χαρακτηριστικά έναντι όσων τους χώριζαν μέχρι τότε.

Ακόμη, η Μάχη των Θερμοπυλών μας αποδεικνύει ότι η προδοσία είναι ασυγχώρητη και μη αποδεκτή διότι ορισμένοι άνθρωποι θυσιάζουν τους συλλογικούς αγώνες και το κοινό καλό, προκειμένου να ικανοποιήσουν τα δικά τους προσωπικά συμφέροντα. Στη συγκεκριμένη μάχη, αιτία της ήττας των Ελλήνων ήταν η προδοσία του Εφιάλη, ο οποίος με αντάλλαγμα μεγάλο χρηματικό ποσό, αποκάλυψε στον Ξέρξη ένα μυστικό πέρασμα για τους στρατιώτες του, ταπεινώνοντας τον εαυτό του και προδίδοντας τα προσωπικά του ιδανικά.

Σήμερα, οι νέοι θα μπορούσαν να υιοθετήσουν πολλά από τα χαρακτηριστικά που διέθεταν οι πολεμιστές που συμμετείχαν σε αυτές τις μάχες. Όπως αναφέρεται παραπάνω, ήταν απλοί λαϊκοί άνθρωποι, οι οποίοι πολέμησαν με όλες τους τις δυνάμεις και δεν δίστασαν όταν είδαν τον εχθρό. Ήταν άντρες θαρραλέοι οι οποίοι δεν νοιάζονταν μόνο για τον εαυτό τους και τη δική τους προσωπική επιβίωση. Ενδιαφέρονταν για τη σωτηρία όλων των συμπολιτών και των πόλεών τους. Όλοι οι πολεμιστές είχαν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς μεταξύ τους και διακατέχονταν από αίσθημα ενότητας. Αυτή η ανάδειξη του συνόλου μέσα από το κάθε άτομο ξεχωριστά, με την πάροδο του χρόνου πέρασε από το πολεμικό στο πολιτικό, κοινωνικό, αλλά και πνευματικό επίπεδο.

Φανερή επίσης ήταν και η μεγάλη αγάπη τους για την πατρίδα. Για αυτούς δεν υπήρχε τίποτε άλλο πιο σημαντικό από αυτήν και ήταν πρόθυμοι ακόμη και να χάσουν τη ζωή τους για εκείνη. Ήταν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ταυτότητάς τους και τη θεωρούσαν συνδεδεμένη με τα παιδιά τους, τη θρησκεία τους, τους ναούς τους, αλλά και με τη μνήμη των νεκρών προγόνων τους. Για αυτό, αισθάνονταν χρέος να την υπερασπιστούν και έτσι να διαφυλάξουν τις οικογένειες, τις δουλειές και τις περιουσίες τους.

Τα ιδανικά για τα οποία πολεμούσαν, κυρίως οι υπερασπιστές των Θερμοπυλών, που συνοψίζονται στη φράση «Μολών λαβέ» φαίνεται να είναι σε τελική ανάλυση ένας από τους λόγους της επικράτησης των Ελλήνων. Το θάρρος, η αλληλεγγύη και η φιλοπατρία τους είναι αξίες πολύ σημαντικότερες από τα χρήματα και τα υλικά αγαθά. Καλό, λοιπόν, θα ήταν αυτές οι αξίες να υπάρχουν και στις μέρες μας, αφού η χώρα μας δοκιμάζεται με ποικίλους τρόπους καθημερινά και έχει ακόμα πολλά εμπόδια να ξεπεράσει.

Οι νέοι που έχουν όλη τη ζωή μπροστά τους και θα είναι οι αυριανοί πολίτες, θα πρέπει να παραδειγματιστούν από τους πολεμιστές αυτούς και να υιοθετήσουν τα χαρακτηριστικά και τις αξίες που τους διέκριναν. Έχουν ακόμη πολλά να ζήσουν, να δοκιμάσουν και να εξερευνήσουν στη σύντομη ανθρώπινη ζωή. Η ιστορία μπορεί να είναι πεδίο έμπνευσης και όχι μόνο μάθησης για τους νέους, κυρίως οι κρίσιμες εκείνες ιστορικές στιγμές όπου το άτομο μπορεί να καθορίσει την τύχη του κόσμου του, αλλά και του κόσμου των επόμενων γενεών.

Συνοψίζοντας, η Μάχη των Θερμοπυλών και η Ναυμαχία της Σαλαμίνας αποτελούν δύο από τις σημαντικότερες πολεμικές συγκρούσεις στην ιστορία του πλανήτη και, θα λέγαμε, ότι κατά κάποιον τρόπο η μια συμπληρώνει και ολοκληρώνει την άλλη με έναν μοναδικό τρόπο. Τα υψηλά ιδανικά τα έδωσαν οι Θερμοπύλες, αλλά τη νίκη τελικά την έδωσε η Σαλαμίνα. Έτσι, η καθεμία από τις δύο μάχες συνεισέφερε με τον δικό της ξεχωριστό τρόπο στην πορεία της ιστορίας, της δημοκρατίας, του ελληνικού αλλά και του Δυτικού πολιτισμού. Εξαιτίας της «επιβίωσης» του ελληνικού κόσμου, ο Δυτικός πολιτισμός «γεννήθηκε» μετά τη Σαλαμίνα και απέκτησε συγκεκριμένο αξιακό προσανατολισμό από τις Θερμοπύλες. Τα διδάγματα και τα παραδείγματα που μας δίνουν οι μάχες αυτές είναι σίγουρα από τις μεγαλύτερες κληρονομίες που μας παρέδωσαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας. Είναι χρέος μας να παραδειγματιστούμε από αυτούς και να μεταδώσουμε με τη σειρά μας αυτήν την κληρονομιά στις επόμενες γενιές.

Οι πολεμιστές κατά τη διάρκεια της μάχης άλλαζαν κυριολεκτικά ολόκληρο τον κόσμο και έγραφαν ιστορία, χωρίς εκείνη τη στιγμή να το καταλαβαίνουν. Αυτό είναι ένα επίτευγμα που λίγοι είχαν την ευκαιρία να κατορθώσουν στη ζωή τους. Οι πολεμιστές στις Θερμοπύλες και στη Σαλαμίνα είναι όμως σίγουρα ανάμεσά τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγές

Ηρόδοτος, *Ιστορίαι* (1964). Μαρωνίτης Δ., Γκοβόστης, Αθήνα.

Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι, Θεμιστοκλής – Κάμιλλος* (2006). Επιμ. μτφρ., Ράπτης, Α.Γ., Ζήτρος, Αθήνα.

Μελέτες

Ξενόγλωσσες

Selwood, D. (2016). «This day 2496 years ago, Western Civilization began at Salamis», The telegraph. Ανακτήθηκε στις 10/5/2020 από τον διαδικτυακό τόπο <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/22/this-day-2496-years-ago-western-civilization-began-at-salamis/>

Ελληνόγλωσσες

- Δελτίο Τύπου, (2020). «Θερμοπύλες και Σαλαμίνα: Αποτιμώντας τη σημασία τους στον σύγχρονο κόσμο», στο «Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη». Ανακτήθηκε στις 12/05/2020 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.thermopylaesalamis2020.gr/>
- Δεσποτόπουλος, Α. (2015). «Η Μάχη των Θερμοπυλών», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 59-64.
- Δεσποτόπουλος, Α. (2015). «Η σημασία της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 75-76.
- Καργάκος, Σ. (2011). «Μηδικοί Πόλεμοι (Ιωνική Επανάσταση & Μαραθώνας)» στον ΣΚΑΙ 103. Ανακτήθηκε στις 15/4/2020 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.Youtube.com/watch?v=DeRkDtwqVn4>.
- Κυρτάτας, Δ. και Ράγκος, Σ. (2010). *Η Ελληνική Αρχαιότητα: Πόλεμος – Πολιτική-Πολιτισμός*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Αθήνα.
- Lanning, Lee, M. (2004). «Σαλαμίνα 480 π.Χ. Η μάχη που έσωσε τον Δυτικό πολιτισμό», στο *Οι 100 Μεγαλύτερες Μάχες όλων των Εποχών*, Ενάλιος, Αθήνα.
- Μαμμή, Ε. (2016). «Σαν σήμερα 2496 χρόνια πριν, ο δυτικός πολιτισμός ξεκίνησε στη Σαλαμίνα», The Toc. Ανακτήθηκε στις 12/05/2020 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.thetoc.gr/politismos/article/san-simera-2496-xronia-prin-o-dutikos-politismos-ksekinise-sti-salamina/?fbclid=IwAR3uzLDC4sJ50OkCILpaVJvKHrIbiVZ0zT6V2gLKWxuDje4yl53oaUbrXoA>
- Mosse, C. (2001). *Η αρχαϊκή Ελλάδα. Από τον Όμηρο ως τον Αισχύλο (8ος – 6ος αιώνας π.Χ.)*, μτφρ. Σ. Πασχάλης, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Παυλόπουλος, Π. (2020). «Θερμοπύλες και Σαλαμίνα: Αποτιμώντας την σημασία τους σήμερα», στο «Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη». Ανακτήθηκε στις 12/05/2020 από τον διαδικτυακό τόπο: <https://www.thermopylaesalamis2020.gr/>
- Πελεκίδης, Χ. (2015). «Η Ναυμαχία της Σαλαμίνας», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 69-72.

3RD PRIZE:

Eleftherios Kokkinos, 11th Lower Secondary School of Heraklion, Crete

The Battle of Thermopylae and the Naval Battle of Salamis are two of the most well-known military conflicts and they had a catalytic effect on the subsequent evolution of the world as well as world history. Both were instrumental in the course of Greek and the entire Western civilization. Undoubtedly, if their history is studied and focus is placed on their ideals and values, these two battles can teach humanity and particularly young people a lot.

To begin with, the course and outcome of the two battles played a very important role in the development of Greek history, despite the fact that the Persians' expansionist policy did not cease, but continued in the subsequent periods. Following the defeat in the Naval Battle of Salamis, Xerxes suffered a major blow and was forced to withdraw, leaving power to Mardonius (Despotopoulos, 2015). Therefore, after this temporary cessation of hostilities, the Greeks could turn their attention to their daily lives, as well as to their city's progress.

Furthermore, these events were a milestone in the course of Democracy. These battles came shortly after Cleisthenes' reforms, and therefore provided Athenians the opportunity to assess in practice whether the Democratic regime functioned effectively during war. If inability to control the soldiers and ultimately inefficiency of the army were noticed, then the cause of disobedience would probably be attributed to the "freedom" arising from the "new" regime. Moreover, many historians (Kargakos, 2011, and Cartledge, 2020) note that the Naval Battle of Salamis is the culmination of the ancient Greeks' strategy, since, despite the numerical superiority of their opponents, they managed to maintain control of the course of the battle and eventually prevail against the Persians. It is necessary to mention here in regard to the naval battle that the majority of Greeks fighting were of lower social classes, the masses. On the contrary, the Persian troops consisted of mercenaries as well as prisoners from the regions already conquered. Therefore, the naval battle constitutes a victory of the common man and Democracy against a mercenary army and despotism. This major Persian defeat, witnessed by their own ruler, may be due to the fact that their warriors did not fight with the same vigour as the Greek soldiers. Their goals were vile and in some cases they were actually forced to fight.

However, there were also substantial differences between the Greek warriors who took part in the two battles. One of these differences is related to specific socio-economic and cultural conditions in which their characters were shaped. The Thermopylae warriors followed a martial and completely disciplined lifestyle since their childhood (mainly the Spartans). They lived frugally and they were used to war. On the contrary, the Athenian protagonists of Salamis had grown up in a completely different way. Although they had also taken part in many wars, combat exercises were not part of their daily lives; they had set other priorities, such as taking part in activities which would ensure the welfare of their families and mainly their city.

The common characteristic of the warriors of both battles is that they fought displaying extraordinary courage and selflessness against Xerxes. In Thermopylae, despite their defeat, they were engraved in history for their patriotism and self-sacrifice. On the other hand, the warriors in Salamis, driven by different and perhaps more humble motives, contributed to the emergence of Democracy (despite Themistocles deciding that they would fight at a different point than that suggested by the people of Athens, as highlighted by Plutarch (Parallel Lives, Themistocles, 12.2-6)). The high ideals that Thermopylae showcased in combination with the victory in Salamis ultimately led to the survival of Greek civilization and consequently the creation of a Western civilization inspired by the values of the two battles. We therefore

conclude that the two historical events complement each other at a value level, as they promote different cultural ideals and aspects.

Furthermore, these events played a decisive role in the evolutionary course of Greek civilization. Following the victory at the Naval Battle of Salamis, the intellectual activity of Greeks reached its peak, since a period of prosperity and peace was inaugurated. After many years, Athenians were finally free to deal with whatever they wished, with the ultimate goal being their city's progress. The entire Greek civilization flourished. Thus, a very important cultural development took place, which influenced the entire known world at the time. Philosophy, drama, tragedy, historiography, sculpture and architecture flourished, with the difference being that they were now human-centred. This was a very important differentiation with significant consequences, not only at a cultural level but a social one as well. Humans, as citizens, were placed at the focus of political and economic consideration. The primary purpose was individual advancement, through which the desired social development would occur. In short, ancient Athens had entered what appeared to be an era of consolidated democracy, which in turn laid the foundations of Western civilization.

As strange as it may seem, the Battle of Thermopylae and the Naval Battle of Salamis can be considered to have had a direct influence on Western civilization and they contributed to its subsequent development and course. Of course, one might argue that such a view is a belief held just by Greeks; however, a large number of historians abroad as well (Selwood, 2016) consider these conflicts to be epic and they characterise the Naval Battle of Salamis as the starting point of Western civilization. In addition, they claim that these events are more important for the history of European countries than certain battles that these countries actually participated in (Beaton, 2020, and Cartledge, 2020). The victory in the naval battle and the end of the Persian wars shortly after led to the establishment of the boundary between East and West. They were not divided just territorially, though, but ideologically/culturally as well. After the end of the Persian invasions, the West had the space required to evolve and form its own cultural values. With Greek civilization as its cornerstone, belief in the values of freedom of thought, questioning and rationalism was established, characteristics which differentiate the western world to this day.

On the other hand, taking into account the numerical superiority of the Persians, we can easily conclude that there was a significant possibility of the Greeks being defeated and of the Persians becoming rulers of the entire known world at the time (since, according to Herodotus, Xerxes himself had stated that he would continue the expansionist wars, following in the footsteps of his forefathers). If this was the case, history would be quite different and the consequences would be catastrophic for the Greeks.

In all likelihood, after the Persians had consolidated their dominance in Athens, they would have aspired to also attack other Greek cities in order to expand their empire. It would have been a matter of time before they reached the Peloponnese and occupied Sparta and other city-states. If the Persians successively gained control of all Greek cities-states, the Greeks, who were already weakened by the wars, would be unable to react and put up yet another organised resistance. Therefore, it would have been easy for Xerxes to ultimately gain control of the entire Greek territory in a short period of time and while losing only a small number of warriors.

In this case, it is possible that the intellectual activity and flourishing of the Greek civilization would have been suspended. The entire cultural progress mentioned above may have never taken place. If a revolution did not take place (which would have been unlikely due to the

financial and military exhaustion of the Greeks), would the Greeks have been fully assimilated by the Persians, thus losing their own identity? Is it likely that the region would have been officially called Persia and its Eastern civilization would have formed the foundation upon which Western civilization would have been built? A different Western civilization, not as we know it today, but with completely different ideologies, values and ideals?

It is almost certain that the foundations of the civilization that would be formed would be very similar to those of Persia. Utter inequality would prevail in society, while the concepts of freedom, justice and Democracy would be unheard of. Despotism and discipline would be prominent in politics. Furthermore, due to the fact that Persia was a financial empire, which imposed heavy taxation on the conquered, the West would probably follow suit in order to achieve financial dependence of the weaker social classes. Therefore, it is not hard to imagine how different the course of European and world history would have been from that point onward.

Apart from the significance of these events in that distant time, it is necessary to assess their significance today, 2,500 years later. These epic battles, the value of which is certainly timeless, have a lot to teach people today as well, and especially young people.

Perhaps the most important lesson of all is that Freedom is gained with great sacrifices and struggles. It is the most valuable good and should never be taken for granted. So we have an obligation to respect it, appreciate it and try to preserve it.

These events also teach us that people overcome difficulties and dangers, even the most threatening ones, by remaining united. Although cities-states were always independent and set their own course, when they realised the existence of the Persian threat they decided to unite (even if temporarily) and face the threat by employing their common characteristics over those that divided them until that time.

In addition, the Battle of Thermopylae proves that betrayal is unforgivable and unacceptable, since some people sacrifice collective struggles and the common good, in order to satisfy their own personal interests. In this particular battle, the cause of the Greeks' defeat was Efiatis' betrayal, who, in exchange for a large sum of money, revealed a secret passage to Xerxes for his soldiers, while humiliating himself and betraying his ideals.

Today, young people could adopt many of the characteristics that the warriors who took part in these battles possessed. As mentioned above, these were ordinary people who fought with all their might and did not waver when they faced the enemy. They were courageous men, who did not care just for themselves and their personal survival. They were pursuing the salvation of all their fellow citizens and their cities. All warriors had developed strong bonds with each other and possessed a sense of unity. The elevation of the collective through each individual passed on over time from a military level to a political, social and mental one.

Their great love for their homeland was also obvious. Nothing was more important to them and they were even willing to sacrifice themselves for it. It was an integral part of their identity and they felt it was related to their children, their religion, their temples, as well as the memory of their dead ancestors. For this reason, they felt it was their duty to defend it and, in this way, protect their families, jobs and property.

The ideals they fought for, mainly the defenders of Thermopylae, and which are summarised in the phrase "Molon labe" (Come and take [them]), seems to be one of the reasons the Greeks prevailed. Courage, solidarity and patriotism are values which are much more important than money and material possessions. It would be very positive, therefore, if these values were

dominant today as well, since our country is facing several challenges on a daily basis and still has many obstacles to overcome.

Young people who have their whole life ahead of them and will become tomorrow's citizens, should follow these warriors' lead and adopt their characteristics and values. They still have a lot to experience, try and explore in the brief human life-span. History can be a field of inspiration for young people and not just a learning activity, and particularly those critical historical moments where an individual can determine the future of their world and that of the following generations.

In summary, the Battle of the Thermopylae and the Naval Battle of Salamis are two of the most important military conflicts in world history and it could be said that they complement each other in a unique manner. Thermopylae provided high ideals, but ultimately victory was provided by Salamis. Thus, each of the two battles contributed in its own distinctive way to the course of History, Democracy, as well as Greek and Western civilization. Due to the "survival" of the Greek world, the Western civilization "was born" after Salamis and obtained a specific value orientation from Thermopylae. The teachings and examples offered by these battles are certainly among the greatest legacies passed down to us by our ancestors. It is our duty to make an example of them and to pass on this legacy to future generations.

During battle, the warriors were literally changing the entire world and making history, without realizing so at the time. This is an achievement that few had the chance to accomplish in their lifetimes. The warriors in Thermopylae and Salamis, though, are definitely among them.

BIBLIOGRAPHY

Sources

Herodotus, *Histories* (1964). Maronitis D., Gostovis Publishers, Athens.

Plutarch, *Parallel Lives, Themistocles – Camillus* (2006). Transl. Raptis. A.G., Zitros Publishing, Athens.

Studies

Non-Greek

Selwood, D. (2016). "This day 2496 years ago, Western Civilization began at Salamis". The telegraph. Retrieved on 10 May 2020 from the website: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/22/this-day-2496-years-ago-western-civilization-began-at-salamis/>

Greek

Despotopoulos, A. (2015). "The Battle of Thermopylae", in *History of the Greek Nation*, Ekdotiki Athinon, Athens, 59-64.

Despotopoulos, A. (2015). "The significance of the Naval Battle of Salamis", in *History of the Greek Nation*, Ekdotiki Athinon, Athens, 75-76.

Kargakos, S. (2011). "Median Wars (Ionian Revolution & Marathon)" on SKAI 103 Retrieved on 15 April 2020 from the website: <https://www.Youtube.com/watch?v=DeRkDtwqVv4>.

Kyrtatas, D. & Ragos, S. (2010). *Greek Antiquity: War–Politics–Culture*, Institute of Modern Greek Studies, Athens.

Lanning, Lee, M. (2004). "Salamis 480 BCE The battle that saved Western civilization", in *The 100 Greatest Battle of all Time*, Enalios Publishing, Athens.

Mammi, E. (2016). "This day 2496 years ago, Western civilisation began at Salamis", The Toc. Retrieved on 12 May 2020 from the website: <https://www.thetoc.gr/politismos/article/san-simera->

- 2496-xronia-prin-o-dutikos-politismos-ksekinise-sti-salamina/?fbclid=IwAR3uzLDC4sJ50OkCILpaVJvKHrlbiVZ0zT6V2gLKWXxDje4yI53oaUbRxoA
- Mosse, C. (2001). *Archaic Greece. From Homer to Aeschylus (8th -6th century BCE)*. Transl. S. Paschalis, Metehmio, Athens.
- Pavlopoulos, P. (2020). "Thermopylae and Salamis: Assessing their significance today", at the "Marianna V. Vardinoyannis Foundation". Retrieved on 12 May 2020 from the website: <https://www.thermopylaesalamis2020.gr/>
- Pelekidis, Ch. (2015). "The Naval Battle of Salamis", in *History of the Greek Nation*, Ekdotiki Athinon, Athens, 69-72.
- Press Release, (2020). "Thermopylae and Salamis: Assessing their significance in the modern world", at the "Marianna V. Vardinoyannis Foundation". Retrieved on 12 May 2020 from the website: <https://www.thermopylaesalamis2020.gr/>.